

Abban csakugyan igaza van BÁTKNAK, hogy egész alacsony, korongos asztalt padokon nem lehetett körülülni. Lehetett azonban úgy ahogy a keleten szokás: minden szék, tehát kisszék nélkül is, egyszerűen a földön, illetve a szőnyegen guggolva. Annál könnyebb lehetett ez így, mivel ez az asztalfélnék akkor még csak tenyéryi magas lehetett, ilyen pedíg még kisszékeken sem lehet körülülni.

Abban is igaza van BÁTKNAK, hogy én az ő székmagyarázata helyett egy másikat javasolok. Úgy is van, én egy *újabb* és szerintem *jobb* magyarázatot akartam adni. Ezt pedig fenntartom most is teljes egészében. Hogy kettőnk között kinek van igaza, vagy kinek a magyarázata valószínűbb, azt egészen nyugodtan rábizhatjuk a pártatlan olvasóra.

Cs. Sébestyén Károly.

Kopaszi kákó.

A gyékény ágatlan szárával s hengeralakú termős virágzatával egészen olyan, mint a buzogány, s így is hívja a nép sok helyütt, s a székely *nád(i)-botikó*, *-butikó* is azt jelenti, mert a *bot* volt régen a buzogány neve is. A németben is *Kolbe* 'buzogány' és a 'gyékény' is. *Sumpfkolbe*, *Rohrkolbe*, *Teichkolbe*, *Wasserkolbe*, *Weiherkolbe*, *Lieschkolbe*, *Deutelkolbe* (az utóbbi már az ófélnémetben is előfordul) nevein kívül *Narrenkolbe* is a gyékény (vö. lat. *sceptrum morionis* Grimm). De a bolondok fejét magát is nevezték a *Kolbe* szóval, mert rövidre nyírt haját kellett viselniük, mint a jobbágyoknak, s ma is a raboknak, s csak a nemes ember viselhetett a középkorban hosszú haját. A kopaszra vagy rövidre nyírt fej szintén hasonlított a „buzogány”-hoz. Ennek a nyomát őrzi a magyar *Kopaszi kákó*. Hajdúszoboszlón mondják tréfásan az olyan gyerekeknek, akinek a haja nagyon rövidre van lenyírva: „*Te kopaszi kákó!*” Ez a kifejezés bizonyára másutt is használatos az Alföldön (kérünk rá adatokat!), így a Nyr. 9:183 idézi Szatmár, Szabolcs és Ugocea megyéből, de minden értelmezés nélkül, s így közli az MTsz. is. Ugyancsak Hajdúszoboszlón '*kopaszi kákó*' hosszú gallyaitól letisztított kampós bot; erre akasztják a korsót vagy kantát, ha a szőlőben a kávas kútból vizet akarnak meríteni (MNy. 5:95.) A 'kampós bot' jelentésű *kopaszi kákó*-ban levő *kákó* valószínűleg más szó, amely az Alföldön és a Palócságban magában is használatos, s a MTsz. *gágó* és *kajkó* alakjait is közli. A *kopaszi* jelző eredetileg csakis fejre vonatkozhatott, de a zalamegyei Tapolcán a nép a gyékényre is mondja *kopasz kákó* (MNy. 5:95). Nem lehetetlen azonban,

hogy a nógrádmegyei Litkén a leányok hajviselésében előforduló *kákó* is a gyékény jelentésű *kákó*. Borbás Vince, a híres botanikus így írja le: A haját elül, azaz a fej közép síkjában választják el s arc felől csinálják a *garast*, melyet a nyalkább lányok, menyecskék ki is tolnak. Hátul a haját befonják, még pedig ha a haj még nem elég hosszú, két választékban, s a felső, a *kákó* végét az alsóhoz fonják. Ha a haj kicsi s elül se lehet *garast* csinálni, akkor *tyúkhúrba* fonják. (Nyr. 4:225; a *tyúkhúr*, *tíkhúr* szintén növénynév).

A régi magyar nyelvben a hitvitázók gyakran csúfolták egymást *kákó*-nak. A szónak a NySz. nem tud biztos jelentést adni, s így értelmezi: 'homo plumbeus; tölpel, dumm? nugator; schwätzer?', s a kák 'vrocito; krächzen?' szintén bizonytalan jelentésű igére utal. Réthei Prikkél Marián, MNy. 3:393, szintén a *kák* melléknévi igenévi alakjának tartja. A fönnebiek után talán nem valószínűtlen az a feltevés, hogy ez a *kákó* is a 'káka' alakváltozata, s rövidre nyírt fejűt vagy kopaszt, tehát bolondot jelentett.

Beke Ödön.

Trádor.

A 'három nyüstös vászonfajta' jelentésű *trádor* szót HORGER a N. és Ny. ezidei 1.—3. számában a tévesen tárgyesetnek értett t végű szavakból való elvonások közé sorozza. Magyarázata szerint a német *dreidraht*-ből, illetve annak zöngétlen *D*-s kezdetű hazai nyelvjárási *Dräidrät* alakjából a várható **trádrót* (**trádrót*) alakon át a *bokrot* : *bokor*, *kaprot* : *kapor* irányító sorok alapján elvonással keletkezett a *trádor* alak.

Ha csakugyan létezett a magyarban 'három nyüstös vászonfajta' jelentésű *trádor* szó, akkor az valóban csak így keletkezhetett. Azonban, mint alább ki fog tűnni, az ilyen jelentésű *trádor* szó létezéséhez kétség fér.

KRESZNERICS 1832-ben megjelent Magyar Szótára II. kötetében ezt találjuk: „*Trádor*. Három szálas materia. Csuzi, Sip. p. 570. Tromb. p. 13.“ Ez nála azt jelenti, hogy az ilyen alakú és jelentésű szó Csúzi Zsigmond idézett helyein található. KRESZNERICS, úgy látszik, a Csúzinál kétszer is előforduló *trádor* szó jelentését nem ismerte fel és szótárában 'három szálas materia'-nak értelmezte. Kérdés azonban, hogy azért-e, mert korábban valóban élt egy 'három szálas materia' jelentésű másik *trádor* szó is, melyet azonban egyetlenegy Kr.-tól független adattal sem tudunk igazolni. Leghihetőbb, hogy az előtte ismeretlen szövet fajtát jelentő *trádor* szót csak az ő etimoló-